

ILTA Kodeks Etyki

Międzynarodowe Stowarzyszenie na Rzecz Testowania Znajomości Języków Obcych (ILTA)

(Przyjęty na dorocznej konferencji Stowarzyszenia ILTA w Vancouver w marcu 2000 r.).
(Z drobnymi poprawkami, przyjętymi przez Komitet Wykonawczy Stowarzyszenia ILTA w styczniu 2018 r.)

Niniejszy Kodeks Etyki, opracowany przez Międzynarodowe Stowarzyszenie na Rzecz Testowania Znajomości Języków Obcych (ILTA), opiera się na założeniach filozofii moralnej i ma służyć określeniu zasad właściwego postępowania w testowaniu znajomości języków obcych. Kodeks ten nie jest ani statutem ani zbiorem przepisów, ale służy jako punkt odniesienia dla właściwego postępowania etycznego dla osób, które zajmują się testowaniem znajomości języków obcych. Kodeks Etyki Stowarzyszenia ILTA zawiera odniesienia do Wytycznych Praktycznych, oddzielnego dokumentu dostępnego na portalu ILTA w wersji anglojęzycznej pod nazwą *ILTA Guidelines for Practice*. Kodeks Etyki Stowarzyszenia ILTA opiera się o kilka zasad, zwłaszcza o zasadę podejmowania działań na rzecz dobra jednostek i unikania działań na ich szkodę, zasadę sprawiedliwości społecznej oraz zasady szacunku dla autonomii jednostki i społeczeństwa obywatelskiego.

Kodeks Etyki Stowarzyszenia ILTA składa się z dziewięciu fundamentalnych zasad, dodatkowo zaopatrzonych w komentarze, wyjaśniające ich charakter. Określają one, co członkowie Stowarzyszenia powinni robić, a czego nie – w sposób ogólny wyjaśniają, jak członkowie Stowarzyszenia powinni postępować i do jakich wzorców aspirować; wskazują też na trudności i na wyjątki, które w sposób nieunikniony pojawiają się przy stosowaniu zasad Kodeksu. Komentarze stanowią rozwinięcie zasad Kodeksu Etyki i jasno precyzują, że niestosowanie się do nich pociąga za sobą sankcje – na przykład, na podstawie opinii Komisji ds. Etyki Stowarzyszenia ILTA, osoby niestosujące się do zasad Kodeksu mogą zostać pozbawione członkostwa w Stowarzyszeniu.

Chociaż Kodeks Etyki Stowarzyszenia ILTA opiera się na podobnych kodeksach stworzonych w przeszłości, to jednocześnie uwzględnia wartości społeczno-kulturowe i dostosowuje się do nieustannych zmian, które w nich zachodzą w różnych miejscach na świecie. Z tego też powodu, kodeks ten powinien być interpretowany w świetle powiązanych z nim Wytycznych Praktycznych.

Kodeks Etyki Stowarzyszenia ILTA nie zwalnia osób zaangażowanych w proces testowania ze zobowiązań nałożonych przez inne przyjęte przez nie kodeksy, które wspólnie stanowią podstawę etyki zawodowej, ani z obowiązków wynikających z krajowych i międzynarodowych kodeksów prawa, którym podlegają.

Osoby zaangażowane w proces testowania podejmują własne, niezależne decyzje i działania. Ich postawa moralna może czasem nie dopuszczać ich udziału w pewnych procedurach i

wtedy mają prawo tego odmówić. Osoby zaangażowane w testowanie, przyjmując ofertę pracy tam, gdzie przewidują wystąpienie sytuacji sprzecznych ze swoimi poglądami moralnymi, mają obowiązek poinformować o tym aktualnego lub przyszłego pracodawcę. Natomiast ich pracodawcy i współpracownicy mają obowiązek zapewnić, że oni nie będą z powodu takiej odmowy dyskryminowani.

Konkretyzacją Kodeksu Etyki Stowarzyszenia ILTA są Wytyczne Praktyczne, dostępne na portalu ILTA. Podczas gdy Kodeks Etyki koncentruje się na zasadach moralnych i wzorcach postępowania, Kodeks Postępowania określa minimalne wymagania co do wykonywania tej pracy i bardziej szczegółowo wyjaśnia, czym jest naruszenie etyki zawodowej i nieprofesjonalne postępowanie.

Zarówno Kodeks Etyki jak i Wytyczne Praktyczne powinno się dostosowywać do potrzeb i zmian zachodzących w zawodach związanych z testowaniem umiejętności językowych. W miarę upływu czasu, oba Kodeksy muszą więc być poddawane rewizji w odpowiedzi na zmiany zachodzące w obszarze testowania umiejętności językowych i w samym społeczeństwie. Kodeks Etyki będzie więc podlegał rewizji co pięć lat lub częściej, jeśli okaże się to konieczne.

Zasada 1

Osoby zaangażowane w testowanie umiejętności językowych powinny przejawiać szacunek dla godności każdej osoby testowanej i otaczać je maksymalną możliwą profesjonalną opieką i staraniem. Ich potrzeby powinny być uwzględniane a ich kultura i wyznawane przez nie wartości traktowane z szacunkiem.

Komentarze

- Osobom zaangażowanym w testowanie umiejętności językowych nie wolno wykorzystywać sytuacji osób testowanych ani dyskryminować ich ze względu na wiek, płeć, rasę, pochodzenie etniczne, orientację seksualną, język ojczysty, światopogląd, przekonania polityczne czy religię. Nie powinno się również świadomie narzucać im własnych wartości (na przykład społecznych, religijnych, politycznych, bądź ideowych).
- Osobom zaangażowanym w testowanie w żadnym wypadku nie wolno wykorzystywać osób korzystających z ich usług, ani wpływać na osoby testowane w sposób nie związany z celem usługi testowania, którą oferują, bądź z celem badania, którego się podjęli.
- Związki o charakterze seksualnym między osobami zaangażowanymi w testowanie i osobami testowanymi są zawsze nieetyczne.
- Prowadzenie zajęć dydaktycznych i badań naukowych z udziałem osób testowanych (w tym uczniów i studentów) wymaga ich zgody, jak i szacunku dla ich godności i prywatności. Osoby, których to dotyczy, powinny zostać poinformowane, że ich odmowa nie naruszy jakości usług świadczonych przez testujących (w zakresie

prowadzenia zajęć dydaktycznych czy badań naukowych, opracowywania testów, jak i ich przeprowadzania). Wykorzystanie danych przekazanych przez osoby testowane w trakcie testu w formie innej niż oryginalna (papierowa, elektroniczna, wideo lub audio) wymaga ich świadomej zgody.

- Osoby zaangażowane w testowanie powinny podjąć wszelkie starania, aby przekazywać informacje wszystkim zainteresowanym stronom, czyli użytkownikom testów, w sposób jak najbardziej jasny i zrozumiały.
- O ile to możliwe, osoby testowane powinny być poinformowane o wszystkich działaniach, które ich dotyczą.

Zasada 2

Osoby zaangażowane w testowanie powinny traktować wszystkie informacje uzyskane w trakcie działań zawodowych jako poufne i decyzje o ich udzieleniu powinny podejmować samodzielnie i odpowiedzialnie.

Komentarze

- W obliczu szerokiego wykorzystywania materiałów kserowanych i powielanych, cyfrowych zapisów danych i baz danych, rosnących wymagań dotyczących przejrzystości procedur oraz osobistego charakteru informacji uzyskanych od osób testowanych, osoby testujące zobowiązane są do przestrzegania prawa osób testowanych do poufności i do bezpieczeństwa wszelkich informacji ich dotyczących.
- Poufność nie może mieć charakteru absolutnego, zwłaszcza tam, gdzie dokumentacja dotyczy osób, które ubiegają się o przyjęcie na studia czy o nominacje na stanowiska. Należy zachować niełatwą równowagę między podstawowym zawodowym obowiązkiem osoby testującej, jakim jest zachowanie poufności informacji uzyskanych od osób testowanych, a szerzej pojętym obowiązkiem osób testujących wobec społeczeństwa.
- Podobnie, w określonych sytuacjach, osoby zawodowo zajmujące się testowaniem mogą mieć prawo wglądu w dane dotyczące osób testowanych przez innych testujących – jeśli mogłoby to przyczynić się do ogólnej poprawy jakości testowania. W takich przypadkach osoby uzyskujące dostęp do danych powinny również formalnie zobowiązać się do zachowania poufności.
- Dane dotyczące osób testowanych, które nie pochodzą bezpośrednio od osób testowanych (na przykład od nauczyciela osób testowanych) podlegają takim samym wymogom poufności.
- Mogą istnieć przepisy prawne dotyczące ujawnienia danych – na przykład, gdy osoby zaangażowane w testowanie zostają powołane w charakterze biegłych przez sąd lub trybunał. W takich okolicznościach osoby zaangażowane w testowanie są zwolnione z zawodowego obowiązku zachowania poufności.

Zasada 3

Osoby zaangażowane w testowanie, podejmując jakikolwiek test próbny, eksperyment lub inne działanie badawcze, powinny przestrzegać wszystkich zasad etycznych zawartych w odpowiednich wytycznych, krajowych i międzynarodowych.

Komentarze

- Postęp w dziedzinie testowania umiejętności językowych zależy od badań naukowych, które wymagają udziału ludzi. Takie badania muszą być zgodne z ogólnie przyjętymi zasadami badań naukowych, opierać się na dogłębnej znajomości literatury przedmiotu i być planowane i przeprowadzane zgodnie z najwyższymi standardami.
- Wszystkie badania muszą mieć racjonalne uzasadnienie – innymi słowy, badacze powinni mieć racjonalnie uzasadnione przekonanie, że zaproponowane badania przyniosą odpowiedzi na postawione pytania.
- Podstawowe prawa osób biorących udział w badaniach mają zawsze pierwszeństwo przed dobrem nauki czy korzyścią dla społeczeństwa.
- Korzyści płynące z badań, gdzie może pojawić się dyskomfort czy ryzyko dla osoby badanej, nie mogą stanowić wyłącznego argumentu na rzecz usprawiedliwienia tego dyskomfortu czy ryzyka. Jeśli pojawią się nieprzewidziane szkodliwe skutki, badania należy zawsze przerwać lub zmodyfikować.
- Niezależna komisja ds. etyki powinna oceniać wszystkie projekty badawcze, aby zapewnić zgodność badań z najwyższymi standardami naukowymi i etycznymi.
- Stosowna informacja o celach, metodach i ryzyku związanym z badaniami musi zostać wcześniej przekazana osobom w nich uczestniczącym i to w sposób całkowicie zrozumiały. Zgoda na uczestnictwo w badaniach powinna być dobrowolna i udzielona bez jakichkolwiek nacisków czy przymusu.
- Osoby biorące udział w badaniu mają prawo odmowy udziału lub wycofania się z badania w każdym momencie, aż do chwili publikacji jego wyników. Ich odmowa nie może mieć wpływu na to, jak będą traktowani.
- Ze szczególną ostrożnością należy podchodzić do uzyskiwania zgody od osób, które pozostają w zależności od innych (na przykład od uczniów, osób starszych czy osób, które mają trudności z osiągnięciem biegłości językowej).
- W przypadku osób niepełnoletnich konieczna jest zgoda rodziców lub opiekunów, ale również zgoda dziecka – o ile jest wystarczająco dojrzałe i wystarczająco dobrze rozumie sytuację.
- Poufnych informacji uzyskanych w trakcie badań nie można wykorzystać w innych celach niż te, które zostały określone w oficjalnie przyjętej procedurze badawczej.
- Opublikowane wyniki badań muszą być prawdziwe i wiernie odzwierciedlać osiągnięte wyniki.
- Opublikowane zbiorcze sprawozdanie z badań nie może pozwalać na identyfikację osób biorących udział w badaniach.

Zasada 4

Osoby testujące nie mogą dopuścić do niewłaściwego wykorzystania swojej fachowej wiedzy i umiejętności – o ile są w stanie tego rodzaju nadużyciom zapobiec.

Komentarze

- Osoby zaangażowane w testowanie nie mogą świadomie wykorzystywać swojej fachowej wiedzy i umiejętności w celach niezgodnych z interesem osób testowanych. Jeśli postępowanie osoby testującej nie ma bezpośrednio na celu dobra osoby testowanej (na przykład, gdy osoby testowane proszą się o uczestnictwo w teście pilotażowym, który jest testem biegłości językowej opracowanym dla innych celów, wówczas charakter takiego postępowania należy wyjaśnić osobom testowanym w sposób nie pozostawiający żadnych wątpliwości.
- Niezgodność z wartościami moralnymi, religijnymi i innymi obowiązującymi w danym społeczeństwie, jak również status niepożądanego imigranta nie mogą być czynnikami wpływającymi na ocenę umiejętności językowych osoby testowanej.
- Bez względu na okoliczności prawne, osobom zaangażowanym w testowanie umiejętności językowych nie wolno brać udziału, bezpośrednio ani pośrednio, w jakichkolwiek praktykach, w trakcie których są stosowane tortury lub inne formy okrutnego, nieludzkiego lub upokarzającego traktowania (patrz Deklaracja Tokijska, 1975 r.)

Zasada 5

Osoby zaangażowane w testowanie powinny stale rozwijać swoją wiedzę fachową i dzielić się nią z innymi osobami, które zawodowo zajmują się testowaniem i z innymi specjalistami z zakresu nauczania języka czy językoznawstwa.

Komentarze

- Ustawiczne kształcenie i rozwijanie własnej wiedzy mają fundamentalne znaczenie w pełnieniu roli zawodowej osób zaangażowanych w testowanie; zaniechanie kształcenia i pogłębiania wiedzy jest tożsame z działaniem na szkodę osób testowanych.
- Osoby zaangażowane w testowanie powinny korzystać z różnych metod ustawicznego kształcenia – zależnie od tego, jakie metody są w ich sytuacji dostępne. Może to być uczestnictwo w programach kształcenia ustawicznego, szkoleniach i konferencjach, a także systematyczne czytanie literatury fachowej.
- Osoby zaangażowane w testowanie powinny korzystać z wszelkich możliwości nawiązywania kontaktów zawodowych i wymiany doświadczeń ze specjalistami z własnej dziedziny i dziedzin pokrewnych, ponieważ dzięki takiej wymianie mogą wzbogacać swoją wiedzę fachową.

- Osoby zaangażowane w testowanie powinny dzielić się nowo pozyskaną wiedzą ze specjalistami w swojej dziedzinie na spotkaniach naukowych oraz poprzez publikowanie w uznanych czasopismach naukowych.
- Osoby zaangażowane w testowanie powinny wносить wkład tak w rozwój zawodowy osób, które dopiero kształcą się w tej dziedzinie, jak i w opracowywanie wytycznych odnośnie podstawowych założeń takiego kształcenia.
- Osoby zaangażowane w testowanie powinny być również gotowe wnieść wkład w kształcenie studentów w szeroko pojętej dziedzinie związanej z kształceniem językowym i językoznawstwem.

Zasada 6

Osoby zaangażowane w testowanie powinny być współodpowiedzialne za utrzymanie spójności swojego środowiska zawodowego.

Komentarze

- Osoby zaangażowane w testowanie powinny przyczyniać się do wzrostu spójności swojego środowiska zawodowego poprzez budowanie poczucia zaufania i wzajemnej odpowiedzialności. W przypadku różnicy zdań, opinie należy wyrażać szczerze i z szacunkiem, nie poniżając innych osób.
- Osoby zaangażowane w testowanie opracowują i wprowadzają w życie normy w imieniu całego społeczeństwa. Tak więc cieszą się uprzywilejowaną pozycją, co pociąga za sobą obowiązek zachowania odpowiednich standardów osobistych i moralnych w życiu zawodowym, jak również w tych dziedzinach życia osobistego, które mogą mieć wpływ na to, jak są postrzegane w życiu zawodowym.
- Osoby zaangażowane w testowanie, które wiedzą o nieprofesjonalnym zachowaniu kogoś ze swojego środowiska zawodowego są zobowiązane podjąć odpowiednie działania; takie działanie może również oznaczać poinformowanie odpowiednich władz.
- Niestosowanie się do zasad Kodeksu Etyki Stowarzyszenia ILTA jest traktowane bardzo poważnie i może prowadzić do surowych sankcji, włącznie z pozbawieniem członkostwa w Stowarzyszeniu.

Zasada 7

Osoby zaangażowane w testowanie, jako osoby działające aktywnie w społeczeństwie, powinny dążyć do doskonalenia jakości usług związanych z testowaniem, ocenianiem i nauczaniem, a także promować sprawiedliwy dostęp do tych usług i wносить wkład w kształcenie społeczeństwa w kwestiach związanych z testowaniem znajomości języków i biegłości językowej.

Komentarze

- Osoby zaangażowane w testowanie mają szczególny obowiązek podejmować starania o wzrost jakości i dostępności usług związanych z testowaniem, a to dlatego, że wielu testowanych, ze względu na swój status nierodzimych użytkowników języka, jest pozbawionych równych praw i możliwości wywierania skutecznego wpływu na poziom tych usług.
- Osoby zaangażowane w testowanie, ze względu na posiadaną wiedzę i doświadczenie, mają obowiązek służyć radą podmiotom odpowiedzialnym za dostarczanie usług związanych z testowaniem.
- Osoby zaangażowane w testowanie powinny być gotowe podejmować inicjatywy, a także działać wspólnie z innymi, na rzecz zapewnienia osobom testowanym usług o jak najlepszej jakości.
- Osoby zaangażowane w testowanie powinny być gotowe do współpracy z organizacjami doradczymi, statutowymi organami instytucji, organizacjami wolontariackimi i firmami komercyjnymi, które pełnią rozmaite role w dostarczaniu usług związanych z testowaniem.
- Osoby zaangażowane w testowanie powinny podejmować odpowiednie działania, jeśli jakość tych usług, z powodu ograniczeń finansowych lub jakichkolwiek innych, obniża się poniżej minimalnych standardów. W wyjątkowych sytuacjach osoby zaangażowane w testowanie mają nawet prawo całkowicie odmówić świadczenia związanych z tym usług, pod warunkiem, że nie pociągnie to za sobą negatywnych skutków dla osób testowanych.
- Osoby zaangażowane w testowanie powinny być gotowe do interpretowania i przekazywania społeczeństwu stosownej informacji naukowej i opinii uznanych przez swoje środowisko zawodowe. Przy czym osoby te powinny jasno określić swój status – czy występują w imieniu uznanych organizacji zawodowych czy mówią we własnym imieniu. A jeśli wyrażają opinie odbiegające od powszechnie przyjętych, powinny również to zaznaczyć.
- Od osób zaangażowanych w testowanie można oczekiwać aktywnego i popartego wynikami badań naukowych udziału w debatach publicznych na tematy społecznie i politycznie drażliwe, takie jak problemy rasowe, kwestie wyrównywania szans czy wychowanie dzieci.
- Osoby zaangażowane w testowanie powinny rozróżniać między swoją rolą edukatora, opierającego się na wiedzy fachowej, i rolą obywatela.
- Wypełniając swoje zobowiązania zgodnie z niniejszą zasadą, osoby zaangażowane w testowanie powinny ze szczególną starannością unikać promowania własnej osoby i poniżania innych osób, z którymi współpracują.
- Osoby zaangażowane w testowanie powinny wyraźnie zaznaczać, że nie twierdzą (ani też nie sądzą tak o nich inni), że jako jedyne posiadają całą wiedzę odnoszącą się do diskutowanych zagadnień.

Zasada 8

Osoby zaangażowane w testowanie muszą pamiętać o swoich zobowiązaniach wobec społeczeństwa, dla którego wykonują swoją pracę. Jednocześnie muszą być świadomi tego, że czasem zobowiązania te mogą stać w sprzeczności z ich obowiązkami wobec osób testowanych i pozostałych użytkowników testów.

Komentarze

- Po uzyskaniu wyników testów, przeprowadzonych dla określonych instytucji (departamentów rządowych, organizacji zawodowych, uniwersytetów, szkół lub firm), osoby zaangażowane w testowanie mają obowiązek wiernie przedstawić te wyniki – bez względu na to, jak bardzo niepożądane mogłyby one się okazać tak dla samych osób testowanych, jak i dla innych stron – użytkowników testu (rodzin, przyszłych pracodawców itd.).
- Będąc członkami społeczeństwa, dla którego wykonują swoją pracę, osoby zaangażowane w testowanie są zobligowane do przyjęcia wymagań związanych z testowaniem, które w tym społeczeństwie obowiązują, nawet jeśli uważają je za niewłaściwe. Gdy ich sprzeciw wobec tych wymagań jest wystarczająco mocny, aby stanowić podstawę do odmowy współpracy z powodu konfliktu sumienia, osoby zaangażowane w testowanie mają prawo do odstąpienia od wykonywania swoich usług.

Zasada 9

Osoby zaangażowane w testowanie powinny systematycznie rozważać potencjalne skutki testowania, zarówno krótko jak i długoterminowe, dotyczące wszystkich użytkowników testów, zachowując prawo do odmowy swoich usług zawodowych z powodu konfliktu sumienia.

Komentarze

- Osoby zawodowo zaangażowane w testowanie odpowiadają za ocenę skutków etycznych działań, które zostały im zlecone. Choć nie mogą rozważyć wszelkich możliwych sytuacji, tym nie mniej powinny przeprowadzić dokładną ocenę możliwych skutków testowania i tam, gdzie te skutki są, ich zdaniem, nie do zaakceptowania, powinni odmówić świadczenia swoich usług. W takich przypadkach należy oczywiście skonsultować się z innymi specjalistami zajmującymi się testowaniem, aby ustalić na ile podzielają oni te poglądy – zachowując przy tym zawsze prawo do podjęcia indywidualnej decyzji, nawet gdyby inni specjaliści ich nie podzielali.

Tłumaczenie na język polski /Polish translation, 2018:

tłumacz/translator: Monika Sobejko (Jagiellonian University, Poland)

recenzenci/reviewers: Władysław Chłopicki (Jagiellonian University, Poland), Jo Lewkowicz (University of Warsaw, Poland)